Perheyrittäjyyden ja omistajanvaihdosten edistämistä Maltan tapaan

8.7.2021

Malta on ottanut yrittäjyyden edistämisen säädösympäristön lippulaivatuotteekseen jo vuonna 2016 säädetyn perheyrityslain (Family Business Act). Lain tavoitteena on edistää perheyritysten kehittymistä ja omistajanvaihdoksia seuraavalle sukupolvelle. Kokonaisuuteen kuuluvat esimerkiksi enintään 15 000 euron tuki asiantuntijapalvelujen käyttöön, lainaa enintään 750 000 euroa, yrityksen investointien verohelpotukset, kustannustukea yrittäjien ja henkilöstön koulutukseen sekä alennuksia omistajanvaihdokseen liittyvistä veroista ja viranomaismaksuista. Perheyrityksen statuksen haluavan yrityksen on rekisteröidyttävä. Rekisteröinnin myötä yritys saa tunnuksen, jolla em. etuuksia voi hyödyntää.

Malta janoaa lisää perheyrityksiä säädöksillään

Maltan perheyrityslain mukaan perheyritys on yritys, jonka omistus (vähintään 95 %) on vähintään kahden saman perheenjäsenen omistuksessa, ja jonka palveluksessa työskentelee vähintään yksi perheenjäsen. Lakia tulkitaan niin, että yhden hengen yritykset eivät täytä lain määritelmää perheyrityksestä. Myös Maltan ulkopuolelle rekisteröidyt yritykset voivat hakeutua lain tarkoittamaksi perheyritykseksi ja saada lain suomat edut käyttöönsä. Lisäksi yksi mielenkiintoinen yksityiskohta on, että Maltalla ministeri voi määrätä jonkun tietyn yrityksen täyttämään perheyrityksen kriteerit.

Mikä voisi olla Suomen valttikortti säädösympäristössä?

Maltaa ja Suomea yhdistää, että suhteessa muuhun Eurooppaan molemmat ovat etäisiä ja saaren kaltaisia. Elinvoimapolitiikan näkökulmasta molempien maiden on oltava vähän parempia kuin muut pärjätäkseen edes yhtä hyvin. Tämä vaatii ketteryyttä ja luotettavuutta. Ketteryyden suhteen Maltan pienuudesta on etua. Suomen BKT on yli 20-kertainen Maltaan verrattuna. Toisaalta elinvoimapolitiikan haasteiden näkökulmasta merkitystä on myös sillä, että Suomen BKT asukasta kohden on noin kaksinkertainen.

Molemmilla mailla on omat haasteensa. Perheyrityksiä suosiva lainsäädäntö on saanut maltalaiset yritykset hakeutumaan perheyrityksiksi. Tiedossa ei ole, kuinka suuren uusien yritysten tulvan muista maista Maltaan laki on aiheuttanut, vaikka se lienee ollut yksi keskeisistä alkuperäisistä tavoitteista. Ja yksinyrittäjät ihmettelevät kohtaloaan jäädä perheyritystukien ulkopuolelle.

Suomessa perheyritysten vahva merkitys taloudelle tunnistetaan, mutta näkemykset määrästä vaihtelevat käytettävien määritelmien mukaan. Pienten yritysten omistajanvaihdosten näkökulmasta sukupolvenvaihdokset edustanevat noin yhtä neljäsosaa kaikista omistajanvaihdoksista. Mutta kuitenkin Maltan esimerkki innoittaa kysymään, että mikä voisi olla se uudistus Suomen säädösympäristössä, joka nostaisi meidät eurooppalaisen huomion kohteeksi yrittäjyyden edistämisessä? Säädösympäristöllä on joka tapauksessa erittäin merkittävä rooli yritysten miettiessä omia askelmerkkejään liiketoiminnan kehittämiseksi. Suomen valttikortti on vakaa säädösympäristö ylipäänsä mutta esimerkiksi perheyritysten sukupolvenvaihdoksiin sidoksissa oleva perintö- ja lahjavero on ollut pitkään spekulaation kohteena eikä siitä ole saatu uusia ratkaisuja.

SeAMK toteuttanut kansainvälisen vertailun omistajanvaihdosten hyvistä käytänteistä

Maltan perheyrityslaki on yksi esimerkki eurooppalaisista omistajanvaihdosten edistämisen parhaista käytännöistä, joita esitellään Seinäjoen ammattikorkeakoulun toteuttamassa selvityksessä.

Juha Tall, TKI-asiantuntija
Elina Varamäki, vararehtori
Anmari Viljamaa, yliopettaja
Seinäjoen ammattikorkeakoulu